

Datum 8 maart 2016
Ons kenmerk LaAi-16033292
Pagina 1 van 4
Telefoon
Email
Betreft

Geachte

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) vraagt in deze brief graag uw aandacht voor het risico dat u bij de uitoefening van uw werkzaamheden in aanraking komt met corruptiepraktijken. Ook geven we u een nadere toelichting op de beheersing van corruptierisico's. Deze kunt u vinden in de bijlage van deze brief.

Waarom aandacht voor corruptie?

In de afgelopen periode heeft zich een aantal corruptieaffaires voorgedaan waarbij Nederlandse ondernemingen betrokken zijn. Bij corruptie gaat het bijvoorbeeld om het betalen van steekpenningen. Maar ook bij belangenverstrengeling in de vorm van het door elkaar heen laten lopen van zakelijke en privébelangen en beloningen in natura, kan sprake zijn van corruptie. Deze affaires raken ook accountantsorganisaties. Corrupt gedrag van een klant straalt negatief af op de accountantsorganisatie. Bij het uitvoeren van een controle of andere werkzaamheden, kunnen accountantsorganisaties te maken krijgen met geldstromen of transacties die duiden op fraude en corruptie. Het is belangrijk dat deze signalen tijdig worden herkend en dat daaraan juiste opvolging wordt gegeven. Bij een onjuiste opvolging van signalen van fraude en corruptie, loopt een accountantsorganisatie het risico betrokken te raken bij corruptie van haar klanten op een manier die afbreuk doet aan het vertrouwen in de organisatie en de sector als geheel. In bijzondere gevallen kan dit zelfs leiden tot strafrechtelijke gevolgen voor een accountantsorganisatie en/of haar medewerkers.

Wet vereist een goede beheersing van corruptierisico's

De verantwoordelijkheid om corruptie te voorkomen ligt uiteraard primair bij de klanten van accountantsorganisaties. De controlerend accountant heeft daarbij een belangrijke rol door het onderkennen van signalen en het geven van een juiste opvolging daarvan. Dit vloeit niet alleen voort uit de rol van de accountant in het maatschappelijk verkeer. Dat is ook een wettelijke verplichting. De Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) bepaalt bijvoorbeeld dat er sprake moet zijn van een integere en beheerste bedrijfsvoering. Dat betekent onder meer dat u risico's in kaart moet brengen en op basis daarvan gepaste procedures en maatregelen treft om betrokkenheid bij fraude en corruptie bij/door klanten te voorkomen. U zult moeten nagaan of bij uw klanten sprake is van een

Datum 8 maart 2016
Ons kenmerk LaAi-16033292
Pagina 2 van 4

verhoogd risico op betrokkenheid bij corruptie.¹ Ook is laagdrempelige vaktechnische consultatie daarvoor van belang. Tot slot is een voldoende open en integere cultuur essentieel om betrokkenheid bij corruptie te voorkomen. U vervult hierin als beleidsbepaler een cruciale (voorbeeld)rol. De bijlage bevat een nadere toelichting op de aandachtspunten van de AFM met het oog op de beheersing van dit risico en de meldplicht met betrekking tot incidenten.

Tot slot

Met deze brief wil de AFM uw aandacht vragen voor corruptierisico's en helderheid geven over wat de AFM van u verwacht. In 2016 zal de AFM in haar risico gestuurde toezicht aandacht besteden aan dit onderwerp. Wij verwachten dat uw organisatie aan de slag gaat om de beheersing van deze risico's te verbeteren. Mocht u hierover vragen hebben, neemt u dan contact op met de heer D. Raaijmakers RA van de AFM via telefoonnummer 020-797 28 45 of e-mail don.raaijmakers@afm.nl.

Met vriendelijke groet,
Autoriteit Financiële Markten

D. Raaijmakers RA
Senior Toezichthouder/Teamleider
Toezicht | Kwaliteit Accountantscontrole en
Verslaggeving

drs. R.H.J. de Hollander RA
Hoofd
Toezicht | Kwaliteit Accountantscontrole en
Verslaggeving

¹ Dat kan zijn omdat klanten zaken doen in corruptiegevoelige sectoren of landen en bij transacties via tussenpersonen of bij opvallende betalingen. Zie nader in bijlage.

Bijlage: nadere toelichting beheersing corruptierisico's

Risicoanalyse en procedures en maatregelen

De AFM verwacht dat accountantsorganisaties voldoende procedures en maatregelen treffen om er voor te zorgen dat zij nationale en internationale regelgeving op het gebied van fraude en corruptie op de juiste wijze naleven.

De wettelijke eisen uit de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) en daarop gebaseerde regelgeving tot het treffen van de procedures en maatregelen om betrokkenheid bij corruptie tegen te gaan, zijn onder meer neergelegd in de artikelen 14, 18, 21 en 26 Wta en artikelen 8 en 32 Besluit toezicht accountantsorganisaties (Bta).

In het kader van corruptie zijn verder de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA), de standaarden (met name NVCOS 240 en 250) en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) relevant. De VGBA bevat de fundamentele beginselen waar de accountant aan moet voldoen waaronder 'integriteit'. Dit is onder meer uitgewerkt in artikel 7 VGBA:

"1. Indien de accountant betrokken is bij of in verband wordt gebracht met niet-integer handelen van anderen, neemt hij een maatregel gericht op het beëindigen van dit handelen.

2. Indien de maatregel, bedoeld in het eerste lid, niet mogelijk is distantieert de accountant zich van het niet-integer handelen."

Op basis van NVCOS 240 is het met name van belang dat de accountant een professioneel-kritische instelling heeft ten aanzien van risicofactoren om fraude, waaronder die ten aanzien van corruptie, te onderkennen. Verder is vereist dat de accountant werkzaamheden uitvoert om informatie te verkrijgen die wordt gebruikt om het risico van een materiële afwijking als gevolg van fraude te onderkennen en dat de accountant op passende wijze inspeelt op fraude of een vermoeden van fraude dat tijdens de controle wordt onderkend. Uit NVCOS 250 volgt dat de accountant inzicht dient te hebben in de manier waarop de klant het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is naleeft. Het adequaat reageren op signalen van corruptie is daarbij van belang. Als mogelijke aanwijzingen voor het niet naleven van wet- en regelgeving worden onder meer genoemd:

- commissies op verkopen of vergoedingen van agenten die buitensporig hoog lijken in verhouding tot hetgeen gewoonlijk wordt betaald door de entiteit of in de branche dan wel tot de daadwerkelijk ontvangen diensten;
- betalingen voor niet gespecificeerde diensten of leningen aan consultants, verbonden partijen of overheidsfunctionarissen.

Beheerste en integere bedrijfsvoering: risicoanalyse

De bedrijfsvoering moet op grond van artikel 21 Wta zo zijn ingericht dat betrokkenheid van de accountantsorganisatie bij wetsovertredingen, waaronder corruptie, wordt tegengegaan. Volgens de AFM is het nodig dat een accountantsorganisatie mogelijke risico's op betrokkenheid bij (buitenlandse) corruptie door controleklanten en/of waarbij controleklanten betrokken zijn, goed beheerst. Voorgaande betekent onder meer dat u nagaat bij welke van uw klanten sprake kan zijn van een verhoogd risico op betrokkenheid bij corruptie. Volgens de AFM mag van een accountantsorganisatie en haar beleidsbepalers worden verwacht dat zij proactief mogelijke corruptierisico's identificeert, waarbij de corruptierisico's ten aanzien van onder meer specifieke landen, sectoren, en/of handelspraktijken worden betrokken. Een veel voorkomend voorbeeld van een risico verhogende omstandigheid betreft transacties via tussenpersonen (veelal agenten) waarbij de tegenprestatie moeilijk is vast te stellen. Een ander veel voorkomend voorbeeld betreft opvallende betalingen, zoals transacties met betaling in

contanten of overboekingen naar een rekening in een zogenaamd belastingparadijs. Ook zal ter voorkoming van betrokkenheid bij corruptie moeten worden gekeken naar interne risicofactoren zoals (on)voldoende deskundigheid, tijdsdruk en voldoende open cultuur. Naarmate sprake is van een grotere accountantsorganisatie en een groter aantal controle-opdrachten, neemt het belang toe van een periodiek uitgevoerde risicoanalyse op het gebied van fraude en corruptie. Aan een dergelijke periodiek uitgevoerde analyse kunnen aan aantal eisen worden gesteld. De risicoanalyse moet in voldoende mate zijn toegespitst op de eigen organisatie. De risicoanalyse moet ingaan op welke risico's er worden gelopen, wat de oorzaken daarvan zijn (in- en externe risicofactoren), hoe groot is de kans dat risico's zich voordoen en wat de impact daarvan is.

Verder wijst de AFM, naast een adequate risicoanalyse, op de volgende aandachtspunten voor een goede beheersing van dit risico:

1. *Open en integere cultuur*

Het is belangrijk dat u als beleidsbepaler(s) zorg draagt voor een integere en open cultuur waarin medewerkers binnen uw organisatie incidenten op dit vlak tijdig durven te signaleren. Het is wenselijk dat u als beleidsbepaler nauw betrokken bent bij de aanpak van dit risico en hierbij een voorbeeldrol heeft.

2. *Klantclassificatie*

Indien sprake is van een verhoogd corruptierisico of van signalen van corruptie, zullen de beleidsbepalers van accountantsorganisaties er voor moeten zorgen dat deze bij de opdrachtaanvaarding, opdrachtcontinuering en uitvoering van de controle, in aanmerking worden genomen.

3. *Opleidingen en vaktechnische consultatie*

Om corruptierisico's goed te kunnen herkennen en aanpakken, zijn een laagdrempelige vaktechnische consultatie en (periodieke) training op het gebied van corruptie van externe accountants en controleteamleden van belang.

4. *Vastleggingen en bedrijfsvoering*

Een goede vastlegging van signalen, vaktechnische consultatie en de opvolging hiervan, moeten er voor zorgen dat de beheersing van corruptierisico's een vast onderdeel is van de bedrijfsvoering.

5. *Gevolgen voor uitvoering controleopdracht*

In voorkomende gevallen zal de accountant bij directie en (indien van toepassing) commissarissen moeten aandringen op actie. Ook zal hij in sommige gevallen in zijn controleverklaring moeten aangeven (i) als hij niet in staat is voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen of (ii) als sprake is van een materiële impact op de financiële overzichten en (iii) op welke wijze hij in de controle met risico's en signalen van corruptie is omgegaan (*key audit matter*).

6. *Melden incidenten*

Accountantsorganisaties moeten tijdig incidenten op dit vlak te melden aan de AFM.² Zij zijn op grond van art. 32 Bta verplicht de AFM zo snel mogelijk over incidenten te informeren. Het is van belang dat de AFM snel op de hoogte is van een incident om te kunnen vaststellen of een accountantsorganisatie situaties met ernstige gevolgen tijdig onderkent en de juiste maatregelen treft. Ook wanneer een accountantsorganisatie wetenschap heeft van feiten en omstandigheden die duiden op wetsovertredingen c.q. strafbare feiten door derden zoals controleklanten, kan er sprake zijn van een incident dat moet worden gemeld.

² Zie hierover nader: <https://www.afm.nl/nl-nl/professionals/onderwerpen/interpretaties-incidentmeldingen>.